

SẮC MÀU VĂN HÓA THỔ CẨM TRUYỀN THỐNG CỦA NGƯỜI TÀY CAO BẰNG VÀ NGƯỜI LÀO ĐIỆN BIÊN TRONG DÒNG CHẢY VĂN HÓA DÂN GIAN CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM

Phạm Thị Thu Hương

NCS. Đại học Dân tộc Quảng Tây (Trung Quốc), Trường Trung Cấp Nghề tỉnh Cao Bằng

Tóm tắt. Việt Nam là một quốc gia có rất nhiều nghề Thủ công truyền thống đã tồn tại và phát triển từ rất lâu đời. Trong đó, nghề dệt thổ cẩm thủ công truyền thống, những sản phẩm thổ cẩm của từng dân tộc lại có những sắc thái độc đáo riêng, là những tinh hoa tạo nên linh hồn của mỗi tộc người. Trong bài viết này, chúng tôi bàn về những motif trang trí hoa văn trên thổ cẩm của dân tộc Tày Cao Bằng và dân tộc Lào Điện Biên, để từ đó rút ra được những giá trị văn hóa - xã hội và lịch sử, góp phần bao quát sắc màu văn hóa của hai dân tộc trong dòng chảy văn hóa dân gian các dân tộc thiểu số Việt Nam.

Từ khóa: thổ cẩm dân tộc Tày Cao Bằng, thổ cẩm dân tộc Lào Điện Biên, thổ cẩm truyền thống Việt Nam.

1. Mở đầu

Bảo tồn và phát triển các nghề thủ công truyền thống của dân tộc là một trong những nhiệm vụ cấp thiết và quan trọng. Nhận thức được giá trị ý nghĩa thực tiễn đó, trong những năm gần đây đã có một số sách và công trình nghiên cứu về nghề thủ công truyền thống của người Kinh ở vùng Đồng Bằng của các tác giả như: Trương Minh Hằng, Đỗ Thị Hảo, Lê Hồng...Việc nghiên cứu về những nghề thủ công truyền thống của các dân tộc thiểu số ở Miền Núi chưa được chú trọng và nghiên cứu nhiều.

Trong các dân tộc thiểu số Việt Nam, dân tộc Tày là dân tộc thiểu số đông dân nhất. Với lịch sử tồn tại và phát triển của mình, người Tày đã tạo ra nhiều giá trị văn hóa đặc sắc, trong đó có nghề dệt thổ cẩm thủ công truyền thống. Cũng như dân tộc Tày ở các vùng miền khác, người Tày Cao Bằng cũng có truyền thống văn hóa phong phú và lâu đời. Với thổ cẩm, người Tày Cao Bằng cũng có nét đặc trưng riêng biệt của mình. Trong quá trình hội nhập và phát triển, mặc dù đứng trước nhiều thách thức về kinh tế xã hội, nhưng người Tày Cao Bằng vẫn giữ được và phát triển nghề dệt Thổ cẩm truyền thống. Và Không biết từ bao giờ, trên lãnh thổ Việt Nam các gia đình người dân tộc Lào đã đến sinh sống và định cư tại bản Na Sang (thuộc xã Núa Ngam huyện Điện Biên tỉnh Điện Biên). Với bản tính thân thiện, người Lào sống hòa thuận với các dân tộc Việt Nam anh em. Văn hóa dân tộc Lào vì vậy cũng không ngừng giao thoa và tiếp biến. Tuy nhiên bản sắc riêng của dân tộc Lào vẫn không bị mất đi mà được lưu giữ trong phong tục tập quán như trong nếp ăn, cách ở, hay trang phục truyền thống và còn được thể hiện trong nghề dệt Thổ cẩm truyền thống đang được lưu truyền. Nhờ bước chân du cư như vậy, nghề dệt Thổ cẩm truyền thống của dân tộc Lào đã trở thành một bộ phận trong nghề dệt Thổ cẩm Việt Nam nói chung.

Ngày nhận bài: 11/3/2020. Ngày sửa bài: 27/3/2020. Ngày nhận đăng: 10/4/2020.

Tác giả liên hệ: Phạm Thị Thu Hương. Địa chỉ e-mail: 3339262218@qq.com

Những nét đặc sắc của thổ cẩm hai dân tộc Tày Cao Bằng và dân tộc Lào Điện Biên đã trở thành chủ đề nghiên cứu cho các nhà nghiên cứu văn hóa dân gian, các nhà báo, nhà văn... Đối với thổ cẩm Tày Cao Bằng có rất nhiều bài nghiên cứu của nhiều tác giả. Đáng chú ý hơn cả là những nghiên cứu của Hoàng Thị Nhuận (Hội văn nghệ dân gian Cao Bằng), tác giả đã có một số bài viết như sau: *Bảo tồn, phát huy nghề và các làng nghề dệt Thổ cẩm truyền thống của người Tày với công tác phát triển du lịch bền vững tại Cao Bằng* (Báo Cao Bằng, chủ nhật 30/11/2014); *Phát huy nghề dệt Thổ cẩm truyền thống gắn với phát triển du lịch* (Báo ảnh, Dân tộc và Miền núi 13/06/2016); *Gia tộc nghề truyền thống. Nghề nhân làng nghề truyền thống là những “Báu vật nhân văn sống”* (Tạp chí Non Nước Cao Bằng tháng 8 năm 2016). Những bài viết chủ yếu là phân tích tổng quát về vị trí và giá trị của nghề dệt thổ cẩm Tày Cao Bằng, chưa đi sâu phân tích các motif trang trí hoa văn trên Thổ cẩm. Đặc biệt là so sánh những motif trang trí hoa văn của Thổ cẩm Tày Cao Bằng và Thổ cẩm Lào Điện Biên chưa có tác giả nào đề cập đến. Chính vì vậy nghiên cứu này của chúng tôi hi vọng mang đến một cái nhìn mới mẻ, có giá trị và ý nghĩa khoa học.

Mặc dù dân tộc Tày Cao Bằng và dân tộc Lào Điện Biên sống ở hai vùng miền khác nhau, nhưng ngoài những hoa văn đặc trưng của từng dân tộc, chúng ta vẫn thấy không ít họa tiết trang trí hoa văn tương đồng. Trong bài viết này, chúng tôi bàn về những motif trang trí trên hoa văn Thổ cẩm của dân tộc Tày Cao Bằng và dân tộc Lào Điện Biên. Đề từ những đặc trưng của motif hoa văn trên Thổ cẩm đó sẽ góp phần bao quát sắc màu văn hóa của hai dân tộc trong dòng chảy văn hóa dân gian các dân tộc thiểu số Việt Nam.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Lịch sử nghiên cứu

2.1. Các motif trang trí hoa văn phổ biến trên thổ cẩm truyền thống của hai dân tộc

2.1.1. Thổ cẩm thủ công truyền thống của dân tộc Tày Cao Bằng

Trên tấm thổ cẩm của người Tày có ba chủng loại hoa văn, chủ yếu là hoa văn hình học, hoa văn hiện thực về thực vật, động vật và hoa văn các hình tín ngưỡng tôn giáo. Nếu như mảng hoa văn hiện thực là phương tiện giúp người Tày chuyển tải tư duy hay thể hiện những suy nghĩ về cuộc sống của mình thì hoa văn hình học chỉ đơn thuần phục vụ thẩm mỹ, với chức năng làm nền. Còn hoa văn tín ngưỡng thể hiện những quan niệm tín ngưỡng, tin vào sức mạnh siêu nhiên của thánh thần sẽ cứu vớt và nâng đỡ cho cuộc đời của con người, đồng thời cũng thể hiện niềm ước mơ về một thế giới thần tiên, an lạc của loài người.

(1) Loại hình motif hình học

a. Motif đường viền (làn đấng)

Các loại đường viền xung quanh tấm Thổ cẩm đồng bào Tày gọi chung là đường viền “làn đấng”. Các hình chữ thập “T” liên tiếp và đảo ngược nhau gồm hai mẫu; Bạng ô vuông; Bạng ô cách; Bạng kẻ ngang...

Bạng hoa 6 cánh rời nhau, đồng màu hay khác màu (nếu là bạng dọc). Motif này phỏng theo một loại hoa dại mọc trên bùn, đất, đồng bào Tày gọi là “bjooc trăm”.

Nhóm hoa văn hình răng cưa: Đây là nhóm hoa văn có tần suất xuất hiện nhiều trên những tấm thổ cẩm (mặt chăn, mặt địu, túi đeo...).

Nhóm hoa văn những đường gạch ngắn, những đường gạch dài song song.

Nhóm hoa văn hình zích zắc, nhóm này có rất nhiều biến thể dệt trên mặt địu, mặt chăn...

b. Hoa văn dấu X

Hoa văn chữ X “Tấp tiếng” được trang trí ở một số chi tiết nhỏ trên các motif lớn của mặt địu, túi đeo... Motif này được thể hiện như những dấu nhân liên tiếp và ở khoảng nối giữa hai

vạch ngang thường là một hình thoi nhỏ.

Theo cách gọi và phân loại như trên chỉ là tương đối, dựa trên cơ sở tên gọi dân gian mang tính ước lệ, chủ quan của người cung cấp tư liệu và bản thân người đi thực tế. Song ở đây chúng tôi lặp lại cách gọi của một số người khác, và đồng thời tổng hợp, phân loại hoa văn theo những chủ đề mà bản thân đi thực tế và có được từ thu thập tài liệu.

c. Hoa văn mè nòng

Hoa văn mè nòng: gồm hai loại:

“Mè nòng chá” cơ bản giống như nòng bấc, nhưng các chi tiết hoa văn trang trí đơn giản.

“Mè nòng bấc” là dạng hoa văn được dệt kín, bên trong trang trí nhị.

Nhìn chung các motif hoa văn dệt trên vải thổ cẩm là sự phản ánh trung thực xã hội, những hoạt động lao động sản xuất và hoạt động văn hóa tinh thần của người Tày ở Cao Bằng.

Bố cục hoa văn: Những motif hoa văn hình học cơ bản này như những tín hiệu tạo nên dấu hiệu nghệ thuật dân tộc Tày. Bố cục hoa văn hình học trên thổ cẩm của dân tộc Tày có đặc điểm là sự kết hợp những motif hoa văn thành những tổ hợp hoa văn.

d. Hoa văn hình học dạng chữ

Có thể nói dạng hoa văn này là một dạng hoa văn phổ biến trong motif hoa văn hình học của thổ cẩm truyền thống dân tộc Tày Cao Bằng. Thế nhưng trong sự giao thoa về văn hóa trong một thời gian đã dẫn đến sự ảnh hưởng, đan xen của văn hóa người Kinh và văn hóa người Hán lẫn vào văn hóa người Tày. Trong họa tiết hoa văn trên thổ cẩm truyền thống dân tộc Tày những chữ được dệt nhiều và chủ yếu là hoa văn hình chữ Hỷ, chữ Phúc, chữ Thọ, chữ Vạn, chữ khang và chữ Ninh. Motif dạng chữ này sẽ được các nghệ nhân dệt giống với hình dạng từng loại chữ. Mỗi loại hoa văn dạng chữ được dệt đều mang những ngụ ý nghệ thuật và mang đậm màu sắc văn hóa dân gian tộc người.

Hình 1. Thổ cẩm thủ công truyền thống của dân tộc Tày Cao Bằng (Hoa văn dạng chữ Hỷ)

(2) Hoa văn hiện thực về thực vật

a. Motif hoa, lá, quả

Hoa hời: là một trong những đặc sản vùng cao ở phía Đông Bắc, họ trân trọng lao động của mình, quý trọng sản phẩm và tìm thấy vẻ đẹp của nó và đưa vào tác phẩm dệt của mình.

Hoa văn hình hoa bầu: Motif hoa văn hình hoa bầu có tần số xuất hiện không nhiều trên các đồ án Thổ cẩm của người Tày Cao Bằng, thường được trang trí ở viền ngoài hay là những hình phụ làm nền có các đồ án hoa văn chính.

Hoa 8 cánh (pét kíp) đồ án hoa 8 cánh cơ bản giống hoa Hời nếu nhìn toàn cục.

Hoa lê “bjooc lý” giống hoa 8 cánh nhưng bên trong rỗng, ở bên ngoài, giữa những cánh chen thêm một hình thoi.

Hoa văn hình Mặt trời (hình mặt trời): Môtíp hoa văn hoa mặt trời xuất hiện khá nhiều ở trên thổ cẩm của người Tày như ở mặt địu, mặt chăn, túi đeo...

Quả Trám (mác Cườm) bố trí theo băng chéo hình thoi.

Hoa “bjooc dầu” hoa thẳng và hoa “ bjooc kho” hoa cong. Đây là một loại Môtíp hoa lá nằm trong bố cục hình vuông.

Hoa văn hình hoa dưa: được cách điệu thành nhiều dáng vẻ khác nhau.

Hoa móc và quả Trám: nằm trong Môtíp các băng chéo hình thoi cùng với Môtíp hoa hồi kép.

Hoa văn lá mía, hoa văn này là đặc trưng của trang trí hoa văn Thổ cẩm Tày.

Hình cây mọc cách điệu: Môtíp hoa văn hình mọc thường thấy ở Thổ cẩm truyền thống của nhiều dân tộc.

(3) Môtíp về động vật.

Thổ cẩm thủ công truyền thống của người Tày Cao Bằng hoa văn dạng động vật ít được dệt và trang trí ra như các loại thổ cẩm của dân tộc Thái hay dân tộc Mường.

Hình chim (tu nộc) dệt chỉ sẫm hoặc chỉ vàng đứng trên lưng ngựa, cánh nhỏ, cổ cong, đuôi nhọn.

Hình Ngựa: Hình ngựa đầy đủ, dệt theo đường nối gầy khúc ở mỗi đoạn cong. Trên lưng mỗi con có mang một chiếc yên hình chữ “V” và một con chim.

Hình con rết (mè thếp) gồm các hình tam giác nằm ngang nối nhau theo chiều mũi nhọn hướng sang bên phải.

Hình con cua (mè Cáy) trang trí ở giữa đồ án hoa văn màn hoa “ mản bjooc.

Ngoài dệt bốn hình động vật đầy đủ trên màn hoa “ mản bjooc” chúng tôi còn thấy ở một số màn che của người Tày Cao Bằng hiện nay có hai hình kỳ hà

(4) Môtíp hình người.

Môtíp hoa văn hình người: Hoa văn hình người được dệt và thể hiện dưới hai dạng sau: phụ nữ mặc váy xòe, cầm tay nhau dàn hàng ngang kín chiều rộng của mỗi tấm màn. Dạng thứ hai : nam giới đứng thẳng, hai tay buông xuôi, đầu đội mũ, xen giữa mỗi người là một cây mọc, có dạng hình cây của hoa văn mặt chần người Thái.

2.1.2. Thổ cẩm thủ công truyền thống của dân tộc Lào Điện Biên

Hình 2. Thổ cẩm thủ công truyền thống của dân tộc Lào Điện Biên

Các môtíp họa tiết hoa văn chủ yếu và các loại sản phẩm Thổ cẩm truyền thống của dân tộc Lào Điện Biên.

(1) Môtíp hoa văn hình học.

Trên những sản phẩm Thổ cẩm truyền thống của người Lào Điện Biên họ thường dệt những họa tiết hoa văn hình học như hình thoi, các hình đường dài song song (những đường dài

song song này được tạo thành từ những đường dẹt sợi dọc ngắn kéo dài chạy song song). Bên cạnh đó họ cũng dẹt các dạng hoa văn dạng chữ, đặc biệt là hoa văn chữ Vạn 卐 được đồng bào dân tộc Lào Điện Biên rất ưa thích và trang trí rất nhiều. Bên cạnh đó trên tấm Thổ cẩm truyền thống của người Lào Điện Biên cũng trang trí những dạng hoa văn hình học khác rất đa dạng và phong phú.

(2) Mô típ hoa văn thực vật

Đất nước Lào nhỏ bé mà rất xinh đẹp, người dân tộc Lào phóng khoáng, hiền hậu mà thân thiện. Mặc dù họ đã đến định cư ở Việt Nam, thế nhưng những giá trị văn hóa truyền thống vẫn được họ gìn giữ và bảo tồn. Cho nên trên những tấm hoa văn Thổ cẩm truyền thống của mình họ cũng đưa vào Thổ cẩm những họa tiết hoa văn về hoa lá, cây cỏ. Chùa Tháp là đặc trưng là niềm tự hào và là sự kiêu hãnh của người dân Lào, cho nên hoa văn dạng chùa tháp là một loại hoa văn Thổ cẩm đặc trưng và nổi bật nhất trong gần 300 loại hoa văn Thổ cẩm của dân tộc Lào định cư tại Điện Biên nói riêng và của dân tộc Lào nói chung.

(3) Mô típ hoa văn động vật.

Dạng mô típ hoa văn này chúng ta thường thấy trên tấm thổ cẩm Lào Điện Biên, đó là hoa văn hình con rắn, hình con voi... Đây là mô típ hoa văn đặc trưng của thổ cẩm Lào Điện Biên.

(4) Các sản phẩm thổ cẩm truyền thống của dân tộc Lào

Những đường nét tinh xảo của thổ cẩm truyền thống Lào Điện Biên, không chỉ cho thấy sự khéo léo mà còn thể hiện rất rõ đức tính cần cù, chịu khó của phụ nữ Lào. Đồng thời thấy được lòng tự hào và tự tôn dân tộc qua những sản phẩm thủ công mỹ nghệ của nghề dẹt Thổ cẩm thủ công truyền thống của dân tộc Lào. Trước đây công cụ dẹt còn thô sơ, nguyên liệu phụ thuộc vào điều kiện tự nhiên thì phụ nữ Lào có sự hạn chế trong số lượng và sản phẩm dẹt. Còn hiện nay các sản phẩm Thổ cẩm thủ công truyền thống của dân tộc Lào Điện Biên rất phong phú và đa dạng, mỗi sản phẩm Thổ cẩm làm ra lại có thể sử dụng với nhiều mục đích khác nhau như: váy áo, khăn quàng cổ, túi xách, chăn, đệm, khăn trải bàn, ví tiền cầm tay... Các loại hoa văn trang trí trên họa tiết hoa văn Thổ cẩm dân tộc Lào Điện Biên cũng rất phong phú đa dạng, màu sắc phối màu sắc sỡ phù hợp với từng sản phẩm và phù hợp với mục đích sử dụng.

2.1.3. Nhận xét về đặc điểm hình thức Thổ cẩm của hai dân tộc

(1) Giống nhau

Về hoa văn trên Thổ cẩm: Thổ cẩm dân tộc Tày Cao Bằng và Thổ cẩm của dân tộc Lào Điện Biên các loại hình hoa văn đều chia ra làm 3 chủng loại chính.

Về các loại sản phẩm: Chủ yếu là các sản phẩm thủ công mỹ nghệ.

Về nguyên liệu cũng là sử dụng từ sợi bông và sợi tơ, trước đây chủ yếu là tự trồng và tự sản xuất. Các quy trình dẹt và các loại máy móc về cơ bản cũng giống nhau.

(2) Khác nhau

Về phân loại hoa văn, cũng có 3 chủng loại chính về họa tiết hoa văn, nhưng ở mỗi chủng loại, Thổ cẩm của mỗi dân tộc lại có những họa tiết hoa văn riêng để thể hiện được rõ nhất cốt cách đặc trưng của từng dân tộc. Để khi chúng ta nhìn vào tấm họa tiết hoa văn Thổ cẩm là nhận ra được Thổ cẩm của dân tộc nào, nó như một tín hiệu văn hóa đặc biệt.

2.2. Giá trị văn hóa - lịch sử của Thổ cẩm hai dân tộc

2.2.1. Giá trị văn hóa lịch sử của Thổ cẩm truyền thống dân tộc Tày Cao Bằng

Dù là Thổ cẩm của hai dân tộc khác nhau, nhưng nó vẫn chứa những giá trị chung như: Giá trị hiện thực, giá trị thẩm mỹ... Trước hết và quan trọng nhất của thổ cẩm truyền thống dân tộc Tày Cao Bằng là giá trị văn hóa - lịch sử. Điều này cần được nhấn mạnh, vì mỗi đất nước trường tồn trong lịch sử nhân loại trước hết là do những giá trị văn hóa của dân tộc.

Hoa văn trên thổ cẩm không chỉ biểu đạt giá trị thẩm mỹ, thỏa mãn cái đẹp trong tư duy tiềm thức của con người, mà mỗi hoa văn trên thổ cẩm là sự tái tạo hiện thực của cuộc sống vào những tác phẩm nghệ thuật, biểu hiện những ý niệm, tư tưởng, tín ngưỡng của con người. Thế giới chủ đề của các họa tiết hoa văn đều được khởi nguồn cảm hứng từ thế giới tự nhiên bao quanh cuộc sống của loại người. Vậy nên, thổ cẩm còn mang một giá trị to lớn đó là giá trị văn hóa - lịch sử, thông qua hoa văn trên thổ cẩm thể hiện được cả một quá trình phát triển của lịch sử: từ xã hội cổ đại đến xã hội hiện đại bây giờ.

Xã hội - lịch sử có tác động trực tiếp đến tư duy nhận thức của con người, và tác động gián tiếp đến cách thể hiện họa tiết hoa văn trên những mặt dệt thổ cẩm thủ công truyền thống. Đồng thời những hoa văn thổ cẩm lại là những sản phẩm thủ công mỹ nghệ phản ánh một cách chân thực hiện thực xã hội. Hai quá trình này tác động qua lại hai chiều có sự tương hỗ lẫn nhau và không thể tách rời nhau. Bởi vậy một tác phẩm dệt thổ cẩm thủ công truyền thống ngoài những giá trị tín ngưỡng, giá trị nghệ thuật thì nó còn mang đậm giá trị lịch sử, phản ánh từng mặt phát triển của xã hội.

Bởi vậy mới nhận định rằng trong kho tàng văn hóa dân gian của người Tày Cao Bằng có tính phong phú. Nhưng nổi bật và đặc sắc nhất là những tấm Thổ cẩm thủ công truyền thống của người Tày, nó là tinh hoa nghệ thuật dân gian truyền thống của dân tộc Tày, thể hiện rõ nhất cốt cách của đồng bào Tày Cao Bằng. Chỉ cần qua tấm Thổ cẩm truyền thống đầy màu sắc, qua cách tạo hình, tạo hoa văn tinh xảo là chúng ta thấy được vẻ đẹp tâm hồn và trí tuệ của họ.

2.2.2. Giá trị văn hóa lịch sử của Thổ cẩm truyền thống dân tộc Lào

Khi nhắc đến đất nước Lào là chúng ta liên tưởng đến một đất nước triệu voi, yên bình, tươi đẹp, một đất nước của chùa tháp và lễ hội. Và chính những ngôi chùa linh thiêng, cùng với những bức tượng Phật độc đáo là niềm tự hào của người Lào.

Đối với người dân tộc Lào định cư tại Điện Biên cũng vậy, họ luôn tự hào và có tình yêu vô bờ bến đối với nghề dệt Thổ cẩm truyền thống của dân tộc mình, với niềm tự hào và tình yêu này đã giúp họ gìn giữ và lưu truyền nghề đến ngày nay. Dù họ định cư và sinh sống ở đâu thì khi nhìn những hoa văn dệt trên Thổ cẩm truyền thống là chúng ta nhận ra đó là người Lào, bởi vì hoa văn trên Thổ cẩm truyền thống, họ dệt những hoa văn mang đặc trưng văn hóa dân tộc Lào, đó là các họa tiết hoa văn hình chùa Tháp, con rắn và hình chữ Vạn 卐...

Một họa tiết hoa văn nữa cũng rất đặc sắc và đặc trưng trên tấm thổ cẩm Lào Điện Biên chính là hoa văn hình con Voi. Trong quan niệm tín ngưỡng cũng như trong cuộc sống hiện thực của dân tộc Lào định cư tại Điện Biên nói riêng cũng như của dân tộc Lào nói chung, hình tượng con Voi là con vật đặc trưng của dân tộc Lào “Lào - đất nước triệu Voi”. Họ yêu quý và trân trọng con Voi, con Voi không chỉ gắn gũi gắn bó và là phương tiện giao thông của người Lào, mà hình tượng con Voi còn đại diện cho sức mạnh của đồng bào dân tộc Lào. Từ tình cảm yêu mến đó dân tộc Lào đã hình tượng hóa hình ảnh con Voi, và đưa hình ảnh con Voi vào những tấm Thổ cẩm truyền thống của dân tộc mình. Điều đó một lần nữa khẳng định sự gắn gũi gắn bó giữa đồng bào Lào với thiên nhiên.

Hiện nay bộ quốc phục của người dân Lào, họ vẫn may từ những tấm Thổ cẩm truyền thống của dân tộc mình, trên đó trang trí rất nhiều những họa tiết hoa văn. Nhưng hoa văn đó không bao giờ thiếu được những họa tiết đặc trưng của Thổ cẩm Lào, những hoa văn đó như là linh hồn của dân tộc Lào, họ mặc bộ quốc phục của dân tộc như khoác trên mình cả một niềm kiêu hãnh và lòng tự hào dân tộc.

Như vậy, ngoài những giá trị hiện thực, giá trị thẩm mỹ, những sản phẩm thổ cẩm truyền thống của dân tộc Lào Điện Biên còn chứa đựng cả giá trị văn hóa - lịch sử, ẩn chứa trong những tấm Thổ cẩm truyền thống sắc sỡ tinh xảo đó là cả một quá trình phát triển của văn hóa - lịch sử tộc người Lào định cư ở Điện Biên.

3. Kết luận

Dân tộc Tày Cao Bằng hay dân tộc Lào Điện Biên đều có văn hóa tín ngưỡng tâm linh và họ tin vào văn hóa tín ngưỡng của dân tộc mình. Vậy nên hoa văn trên nền Thổ cẩm thủ công truyền thống của họ cũng phản ánh được văn hóa tín ngưỡng trong từng giai đoạn phát triển của lịch sử - xã hội loài người. Mỗi sản phẩm thổ cẩm được dệt, mỗi nét hoa văn đặc trưng được trang trí đều chứa đựng một quan điểm thẩm mỹ, một giá trị ý nghĩa của từng dân tộc. Đó là niềm tự hào và đó cũng là trách nhiệm của mỗi người con dân tộc, phải gìn giữ, lưu truyền và phát triển giá trị văn hóa dân tộc của quê hương. Cách tạo hoa văn trang trí và các mô típ dệt của mỗi dân tộc có những điểm giống và khác nhau (giống nhau chứng tỏ đã có sự giao thoa trong xã hội lịch sử phát triển của xã hội loài người).

Chúng ta hi vọng rằng, với sự hợp tác kinh tế văn hóa xã hội cùng phát triển đi lên giữa hai quốc gia, cùng với tinh thần đoàn kết cộng đồng cùng lưu giữ và phát triển những giá trị văn hóa truyền thống của các dân tộc thiểu số Việt Nam. Có như vậy thì nghề dệt thổ cẩm truyền thống của người Tày Cao Bằng và của người Lào Điện Biên sẽ được gìn giữ, lưu truyền và phát triển. Bởi đây là nghề thủ công truyền thống lâu đời của cha ông, nó mang trong mình những giá trị văn hóa xã hội lịch sử vô cùng to lớn, là viên ngọc quý trong kho tàng văn hóa dân gian truyền thống của các dân tộc thiểu số Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Hoàng Thị Nhuận, 2014. “Bảo tồn, phát huy nghề và các làng nghề dệt Thổ cẩm truyền thống của người Tày với công tác phát triển du lịch bền vững tại Cao Bằng”. *Báo Cao Bằng*, chủ nhật 30/11/2014.
- [2] Hoàng Thị Nhuận, 2016. “Phát huy nghề dệt Thổ cẩm truyền thống gắn với phát triển du lịch”. *Báo ảnh, Dân tộc và Miền núi* 13/06/2016.
- [3] Hoàng Thị Nhuận, 2016. “Gia tộc nghề truyền thống. Nghề nhân làng nghề truyền thống là những “Báu vật nhân văn sống”. *Tạp chí Non Nước Cao Bằng* tháng 8 năm 2016.
- [4] Đỗ Thị Hòa Bảo, 2004. *Trang phục các tộc người nhóm ngôn ngữ Tạng – Miến*. Nxb Văn hóa Dân tộc, Hà Nội.
- [5] <https://m.baomoi.com/lao-dat-nuoc-trieu-voi-tuoi-dep/c/22234803.epi>.
- [6] <https://www.vietravel.com/vn/du-lich-bang-hinh-anh/lao-dat-nuoc-lang-gieng-xinh-dep-va-binh-yen-v3763.aspx>.

ABSTRACT

Cultural colors in traditional brocade of Tay ethnic in Cao Bang and Lao ethnic in Dien Bien in the flow of folklore of ethnic minorities in Vietnam

Phạm Thị Thu Hương

Guangxi University for Nationalities, Cao Bang Vocational Training School

Vietnam is a country with many traditional crafts that have existed and developed for a very long time. Traditional handicraft weaving is one of those. The handicraft weaving products of each ethnic group have their own unique nuances, which are the quintessence that create the ethnic groups' spirit. In this article, we discuss patterns of decorative motifs on Brocade of the Tay ethnic in Cao Bang and Lao ethnic in Dien Bien, to draw socio-cultural and historical values and contribute the understanding of the cultural colors of the two ethnic groups in the flow of folklore among ethnic minorities in Vietnam.

Keywords: Brocade of Tay ethnic in Cao Bang, Brocade of Lao ethnic in Dien Bien, traditional Brocade of Vietnam.